

ANKARA KEÇİSİ YETİŞTİRİCİLİĞİNDE OĞLAK VERİMİ (*)

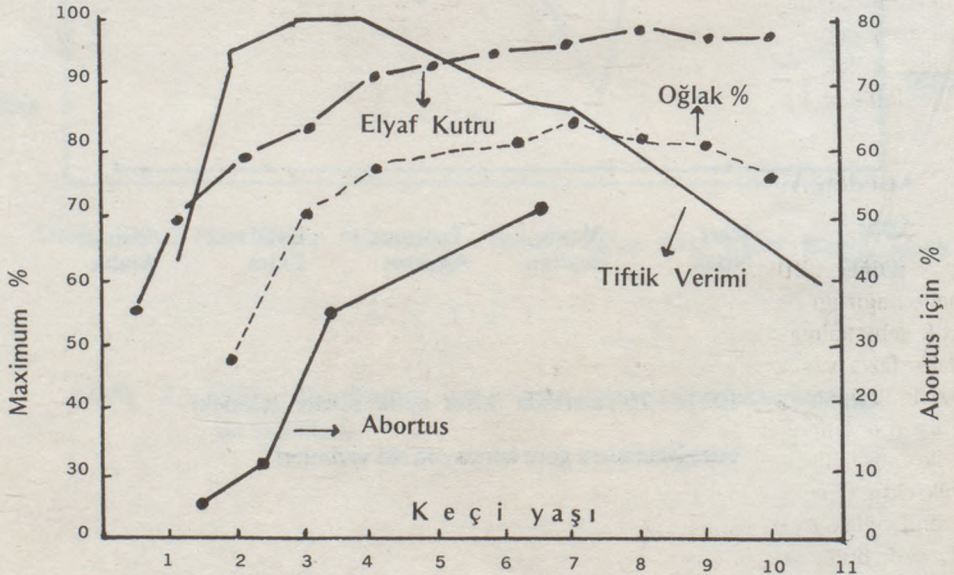
(Some Aspects of Kid Production in the Angora)

Çeviren
Faruk İMERYÜZ (**)

Ankara keçisinin esas ürünü tiftiktir. Tiftiğin kalitesi hayvanın yaşı ile ilgilidir. Yaş ilerledikçe fiat tayininde temel faktör olan elyaf çapı da artar, böylece ürünün ekonomik değeri düşer. Bu bakımdan sürüde genç hayvan miktarını yükseltmek geliri çoğaltır. Sürünün ortalama yaşını küçültmek için reforme edilen yaşlıların yerini alacak miktardan fazla genç hayvan yani oğlak üretmek gereklidir. Verimliliği artırmak için hem tiftik hem de oğlak veriminde muayyen hususlara dikkat edilmelidir.

Verimlilik ve Yaş:

1 No.lu şekilde Ankara keçilerinde verimliliği etkileyen önemli bazı faktörler üzerine yaşın etkisi gösterilmiştir.

Şekil: 1 – Yaşın Tiftik Verimi, Kalitesi ve Fertiliteye Etkisi

(*) J. M. Van Der Westhuysen, Angora Goat and Mohair Journal Vol. 19 No: 1, 1977

(**) Dr., Şenlökköy Yapağı - Tiftik Kontrol ve Araştırma Laboratuvarı

Tiftik verimi bakımından ekonomik zirveye 4. ncü yaştan önce ulaşılmaktadır. Bu dönemde abortus nisbeti de çok düşüktür. Bu bakımdan sürünün ortalama yaşının küçültülmesiyle, abortus nisbetinin gençlerde minimum düzeyde olması nedeniyle de avantaj sağlanmış bulunmaktadır. Bununla beraber yine bu dönemde Ankara keçilerinden istenilen yüksek yavru verimi düşük nisbettedir, yaş ilerledikçe yükselir. Tiftik verimi öncelik taşıdığına göre oğlak veriminin yaşla yükselmesini beklemekten ziyade erken yaşlarda bu verimi artırma yönünde gayret sarfetmelidir.

Aşım Mevsimi:

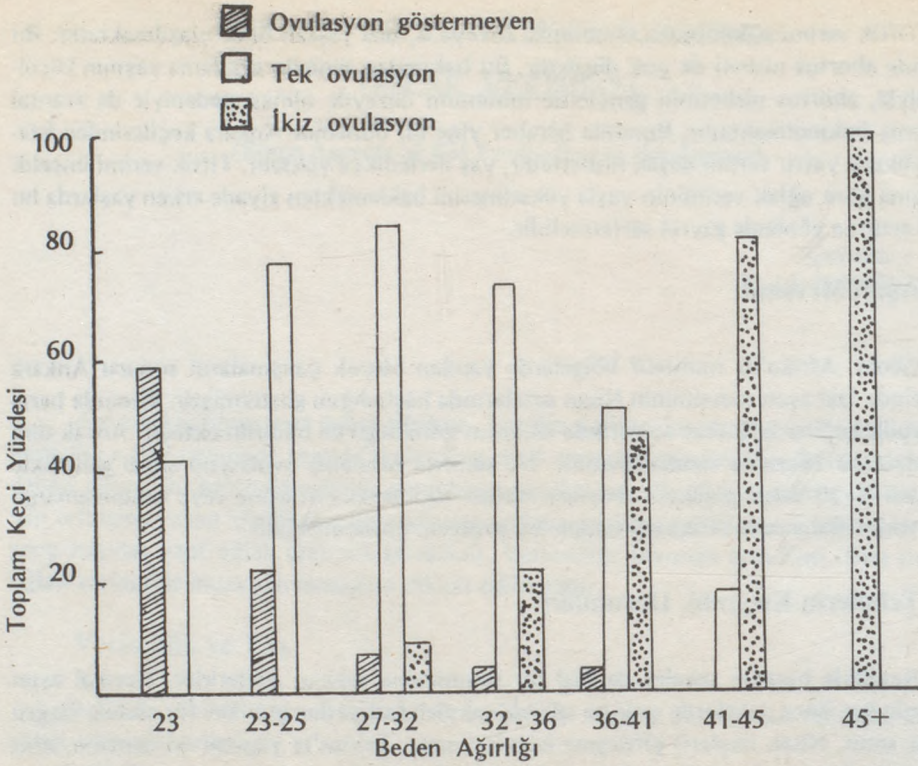
Güney Afrika'da muhtelif bölgelerde yapılan birçok çalışmaların sonucu Ankara keçilerinde faal aşım mevsiminin Nisan ortalarında başladığını göstermiştir. Bununla beraber birçok keçilerde Şubat sonlarında siklusun görüldüğü de bildirilmektedir. Ancak tüm tohumlamalar Nisan'da tamamlanabilir. İlk siklusta ortalama ovulasyon adedi genellikle ikinciden % 20 daha düşüktür. Böylece birinci siklustaki çiftleşme veya tohumlamanın oğlak verimi daha azdır. Dikkatli takiple bu problem çözümlenebilir.

Tekelerin Kızgınlık Durumları:

Keçilerle beraber tekeler de faal bir tohumlama sezonu gösterirler. Normal aşım mevsiminden önce tekelerde pek az olarak seksüel faaliyetler görülür. İlk siklusa doğru (Şubat sonu, Nisan başları) çiftleşme istekleri artar. Teksas'ta yapılan iki deneme, sıfat mevsimi başlangıcında aktif tekelerin keçi sürülerine katılmasıyla kızgınlıkta % 10 dan az bir artış sağlandığını göstermiştir. Bununla beraber arama tekeleriyle bulunan keçilerden doğan oğlak sayısında % 36 nın üzerinde bir artış olmuştur. Bu muhtemelen, mevcut keçilerde ilk aya hazır yumurtaların yüksek nisbette düşmesine bağlı olarak şekillenmiştir.

Beden Ağırlığı:

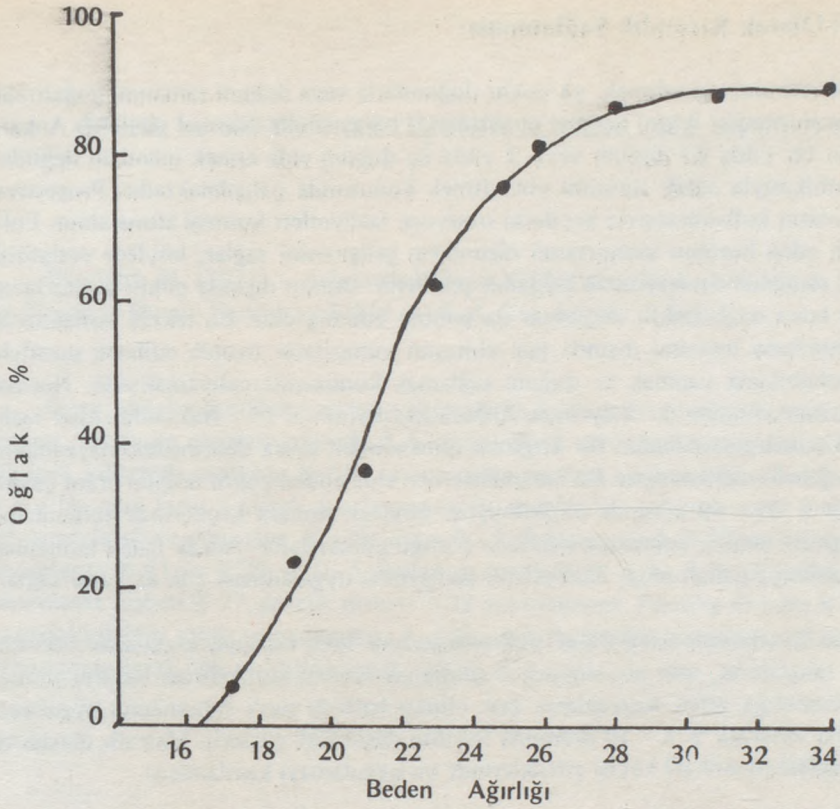
Diğer çiftlik hayvanlarında olduğu gibi Ankara keçilerinde de doğum özellikleri beden ağırlığı ile ilgilidir. Her yaş grubundaki keçilerde beden ağırlığı fazla olanlar daha çok gebe kalma, daha ağır yavru doğurma ve doğan yavruları süt kesimi zamanına kadar daha fazla yaşatma şansına sahiptirler. Genç keçilerde büyüme nisbeti ve beden ağırlığı özellikle önemlidir. Gelişmeleri yavaş olan genç hayvanlar iyi gelişen çağdaşları kadar doğurgan değildir. İlk tohumlama mevsiminde 20 kg. dan düşük ağırlıkta olan keçilerden çok az gebelik beklenir. Buna karşın 25 - 30 kg. ağırlıktaki genç keçilerde oğlak verimi yüksektir (Şekil: 2). Çeşitli beden ağırlığındaki ergin keçilerde ovulasyon nisbeti, doğum oranı, oğlakların yaşama gücü gibi özellikler beden ağırlığı en çok olanlarda maksimum düzeyde bulunmuştur (Şekil: 3, Tablo: 1).

Şekil: 3 – Ergin Keçilerde Beden Ağırlığının Ovulasyon Nisbetine Etkisi

Tablo: 1 – İki Sürüde Beden Ağırlığının Oğlak Verimi ve Yaşama Gücüne Etkisi

Sıfatta Beden Ağ. (Kg.)	Birinci Sürü		İkinci Sürü	
	Oğlak Verimi %	Yaşama Gücü %	Oğlak Verimi %	Yaşama Gücü %
27.3 kg. dan düşük	52.2	47.4	76.5	58.8
27.3 -- 31.8	83.8	78.7	101.9	62.1
31.8 -- 36.4	91.6	85.2	117.3	81.2
36.4 -- 40.9	88.9	81.0	143.2	114.8
40.9 -- 45.5	96.2	88.7	147.4	116.8

Şekil: 2 -- İlk Tohumlanan Genç Keçilerde Beden Ağırlığının Oğlak Verimine Etkisi

İlk Doğum Yaşı:

Erken yaşlarda oğlak elde edilen yetiştirmelerde, geç yaşlarda oğlak elde edilen yetiştirmelere kıyasla daha fazla populasyon devri olur. Sürünün ortalama yaşı daha düşük olur. Bu işletmelerde genetik ilerleme daha çabuk sağlanır. Bazı sevk-i idare uygulamaları keçiler ergin çağ ağırlığına yaklaşıncaya kadar tohumlamayı ertelemek durumunda bırakır. Uygun besleme şartlarında 2 kalıcı dişe sahip keçilerin tohumlanmaları, iyi sonuç elde etmenin zamanını gösterir. Bu yaş grubunda yeterli olmayan şartlarda oğlak üretmek daha düşük tiftik elde edilmesine sebep olabilir. Beden ağırlığı yaştan daha önemli faktördür. 2 kalıcı dişe sahip, iyi gelişmiş ve 30 kg. ağırlığa yaklaşan keçilerin tohumlanmaları uygundur. İlk tohumlanmalarından önce 25 - 30 kg. ağırlığa ulaşan keçilerde gelecekte doğum özelliklerine ilişkin olumsuz etki görülmez. Buna karşılık, bu ağırlığın altında kilerde zararlı etkiler görülür. Gebeliğin son 6 haftasında ve doğumun ilk zamanlarında keçilerde besin ihtiyaçlarının belirgin şekilde yükseldiği dikkate alınmalıdır. Bu dönemlerdeki yemleme genç keçinin gelişmesi için yeterli olmalıdır. Yetersiz yemleme yalnız oğlakların ölüm oranını yükseltmekle kalmaz, normal beden ağırlığı ve tiftik verimi ile hayat boyu verimliliği frenler. Bu nedenle genç keçilere bu zamanlarda ilave yem ve iyi kalite mer'a verilmelidir.

Sun'i Olarak Kızgınlık Sağlanması:

Oğlak verimini yükseltmek, ya çoklu doğumlarla veya doğum zamanını çoğaltmak suretiyle veyahutta her ikisini beraber uygulamakla barışılabilir. Normal şartlarda Ankara keçilerinden bir yılda iki doğum veya 2 yılda üç doğum elde etmek mümkün değildir. Hormon tatbikatiyle oğlak verimini yükseltmek konusunda çalışılmaktadır. Progesteron gibi hormonların kullanılmasıyla keçilerin ovaryum faaliyetleri kontrol altına alınır. Folikülü tembih eden hormon yumurtanın olgunlaşıp gelişmesini sağlar, böylece yetiştirici için uygun zamanda ovulasyon ve kızgınlık şekillenir. Bunun dışında çoklu yumurtanın düşmesi ve buna bağlı çoklu doğumlar da tembih edilmiş olur. Bu teknik kullanılarak normal tohumlama mevsimi dışında faal olmayan yumurtalar tembih edilmek suretiyle yıl boyu tohumlama yapmak ve doğum sağlamak konusunda çalışılmaktadır. Normal tohumlama mevsiminden 1 - 2 ay önce Ankara keçilerinin % 75 - 100 ünde cinsel faaliyeti tembih etmek mümkündür. Bir kızgınlık döneminden sonra denemedeki hayvanların % 50 sinde gebelik sağlanmıştır. Bu muamelelerden elde edilen çoklu doğum oranı çeşitli çalışmalarda % 25 - 50 arasında bildirilmiştir. Böylece Ankara keçilerinde tohumlama mevsimi dışında tembih edilmenin mümkün olduğu görülmüştür. Ancak halen kullanılan bu teknik oldukça pahalı olup, ilkel çiftlik şartlarında uygulanması çok az yarar sağlar.

Ankara keçilerinde kızgınlığın sinkronizasyonu için vajinaya konulacak hormon emdirilmiş süngerlerin, sıfat mevsiminde 5 günlük periyotta kullanılması başarılı sonuçlar verir. Kızgınlığa gelen hayvanların çok olması halinde sun'i tohumlama uygulanır. Bu uygulama ekseriya % 5 - 10 oranında fertilitite düşüklüğü gösterir. Masraflı olması ve fertiliteyi düşürmesi Ankara keçisi çiftliklerinde bu uygulamayı kısıtlamıştır.

Belli başlı ürün olan tiftiğin değerine yaşın etkisi büyüktür. Bu nedenle sürüde genç keçilerin fazlalığı istenir. Sürünün çabucak yenilenmesi genç hayvan birikimine bağlıdır. Maksimum doğurganlık elde etmek için bütün gayretler gösterilmelidir, böylece yüksek oğlak verimi de sağlanır. Bugünkü bilgilerimize göre Ankara keçisi çiftliklerinde sun'i tekniklerin kullanılması yerinde değildir. Oğlak veriminin artırılmasında daha iyi sevk-i idare ve aşağıda bildirilen hususların uygulanması daha faydalıdır.

1 – Ovulasyon nisbeti Nisan ayında Mart'tan daha yüksek olduğu için, tohumlama Nisan ortalarında yapılmalıdır.

2 – Ovulasyonu tembih etmek için, 10 gün süre ile arama tekeleri sürüye katılmadır. İkinci siklusta daha verimli tohumlama yapılır, oğlak verimi yüksek olur.

3 – Beden ağırlığı yüksek olanların oğlak verimi daha çoktur. Erginlerde 30 kg. üstündekilerden daha fazla verim beklenir.

4 -- Genç keçilerin erginleşmesinde beden ağırlığı yaştan daha önemlidir. İyi gelişen genç keçiler tohumlanmalıdır. Ancak gebeliğin sonu ve laktasyon başlangıcında mer'a yeterli değilse ilâve yem verilmelidir.